

**Uddrag af Vejledning nr. 7 til serviceloven, Nr. 98 af 5. december 2006
Socialministeriet:**

Afsnit III: Kommunernes samspil med frivillige sociale organisationer og foreninger

Formål mv.

122. Formålet med vejledningen er at give en uddybning af § 18 i lov om social service om kommuners samspil med de frivillige sociale organisationer, og af kapitel 14 i Socialministeriets bekendtgørelse om retssikkerhed og administration på det sociale område. Vejledningen henvender sig til ansatte i kommunerne, der arbejder med frivilligt socialt arbejde og til andre, der beskæftiger sig med frivilligt socialt arbejde, enten som frivillige eller ansatte i frivillige sociale organisationer og foreninger.

Kommunalreformen medfører, at ansvaret for den sociale indsats samles i kommunerne. Derfor får kommunerne også ansvaret for støtten til frivillige sociale aktiviteter på hele det sociale område. På den måde skabes de bedste forudsætninger for sammenhæng mellem den offentlige sociale indsats og de frivillige sociale aktiviteter.

Det samlede beløb, der fordeles til § 18-støtte over bloktilskuddet er uændret, idet amternes andel på 7,5 pct. af det samlede bloktilskud til § 18-støtte overføres til kommunerne.

Vejledningens struktur

123. Afsnittet indeholder flg. kapitler:

- Kapitel 29 om baggrunden for og formålet med servicelovens § 18.
- Kapitel 30 om begreberne "frivilligt", "socialt", "frivillige organisationer og foreninger" og "frivilligt socialt arbejde".
- Kapitel 31 om samarbejde og samspil mellem kommunerne og frivillige sociale organisationer.–
- Kapitel 32 om statens støtte til kommunerne vedr. frivilligt socialt arbejde.
- Kapitel 33 om kommunernes økonomiske støtte til frivilligt socialt arbejde.
- Kapitel 34 om tilrettelæggelsen af støttetildelingen i kommunerne
- Kapitel 35 om fastsættelse af kommunale rammer for samarbejdet.
- Kapitel 36 om de årlige redegørelser om samarbejdet.
- Kapitel 14: Kommuners indsendelse af oplysninger om det frivillige sociale arbejde.

Med denne vejledning bortfalder Socialministeriets vejledning nr. 3 af 5. januar 2006 om kommuner og amters samspil med frivillige sociale organisationer og foreninger i følge § 115 i lov om social service.

Kapitel 29: Baggrunden for § 18

Serviceloven § 18 . Kommunalbestyrelsen skal samarbejde med frivillige sociale organisationer og foreninger. Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal årligt afsætte et beløb til støtte af frivilligt socialt arbejde. Stk. 3 . Rammerne for samarbejdet fastlægges af den enkelte kommunalbestyrelse. Stk. 4. Socialministeren fastsætter retningslinjer for kommunalbestyrelsens indsendelse af redegørelser om den lokale udvikling i det frivillige sociale arbejde og retningslinjer for den centrale opfølgning.

124. Hensigten med servicelovens § 18 er at styrke samspillet mellem kommunerne på den ene side og det frivillige sociale arbejde på den anden side.

"En forbedring af samarbejdet vil gavne de borgere, der har brug for hjælp og støtte, og det vil styrke det forebyggende arbejde", hedder det i bemærkningerne til forslaget til lov om social service fra 1997, der introducerede støtte- og samarbejdsordningen i den daværende servicelovs § 115. Samarbejdet skal medvirke til, at kommunerne kender de indsatser, der faktisk finder sted i frivilligt regi for at sikre et godt samspil med de offentlige sociale tilbud i kommunerne.

I bemærkningerne understreges endvidere, at det øgede samspil skal finde sted med respekt for det frivillige arbejdes egenart og styrke, og at kommunerne fortsat har det fulde myndighedsansvar for den sociale indsats.

Udvalget om frivilligt socialt arbejde udgav i 1997 "Bet. nr. 1332: Betænkning om frivilligt socialt arbejde i fremtidens velfærdssamfund". Udvalget pegede på en række af de barrierer og problemer, der gjorde, at det lokale samarbejde ikke fungerede på en måde, der var til gavn for kommunerne og for de frivillige sociale organisationer.

Udvalget vurderede, at en væsentlig faktor i udviklingen af det lokale samarbejde ville være at forbedre kommunernes relativt svage økonomiske engagement i det lokale frivillige sociale arbejde. Derfor kom serviceloven til at indeholde en bestemmelse om kommunernes forpligtelse til at afsætte et årligt beløb til støtte af frivilligt socialt arbejde.

Formålet med at forpligte kommunerne til at samarbejde med og yde økonomisk støtte til frivillige sociale organisationer og foreninger var at skabe bedre rammer for at udvide det eksisterende samarbejde.

Kapitel 30: Definition af centrale begreber

I loven bruges der nogle begreber om den frivillige sociale indsats. Disse vil blive beskrevet kort. Det drejer sig om, hvad det vil sige, at arbejdet er frivilligt, at det er socialt samt begreberne frivillige organisationer og foreninger og frivilligt socialt arbejde.

"Frivilligt"

125. At arbejdet er frivilligt betyder:

– Indsatsen udføres uden fysisk, retlig eller økonomisk tvang. En person må ikke kunne trues med økonomiske eller sociale sanktioner, hvis vedkommende ikke længere ønsker at udføre opgaven.

Personer, som arbejder i en frivillig organisation som led i aktivering eller lignende ansættelsesforhold, er således ikke frivillige.

– Indsatsen er ikke-lønnet. Der kan dog ydes godtgørelse for omkostninger, for eksempel i forbindelse med transport samt symbolske betalinger.

– Indsatsen udføres over for andre end familie og slægt. Eksempelvis hører almindeligt husholdningsarbejde og omsorg over for familiemedlemmer ikke ind under definitionen af frivilligt arbejde.

– Indsatsen skal være til gavn for andre end én selv og ens familie, dvs. at det er den værdi, arbejdet har over for andre, der gør det til frivilligt arbejde. Det betyder også, at det afgrænses fra ren deltagelse i en selvhjælpsgruppe.

– Indsatsen er af formel karakter, dvs. at aktiviteten skal foregå inden for rammerne af en organisation, forening, eller anden form for organisering, projekt, mv. eller som aftalt frivilligt

arbejde. Det betyder også, at almindelig hjælpsomhed eller spontane handlinger, for eksempel at følge en ældre eller handicappet person over gaden eller bære indkøbsposer hjem fra Brugsen, ikke kan betegnes som frivilligt arbejde.

Definitionerne bygger på ovennævnte "Bet. nr. 1332: Betænkning om frivilligt socialt arbejde i fremtidens velfærdssamfund".

"Socialt"

126. Det er vanskeligt at afgrænse det sociale område. Derfor er det også vanskeligt at afgrænse, hvornår en frivillig indsats har et socialt sigte.

I "Bet. nr. 1332: Betænkning om frivilligt socialt arbejde i fremtidens velfærdssamfund" kædes frivilligt socialt arbejde sammen med såvel det sociale som det sundhedsmæssige område, og der er tradition for at inkludere frivillig sundhedsindsats, når man taler om frivilligt socialt arbejde.

Mht. det sociale område kan man tage udgangspunkt i, om aktiviteten retter sig mod de målgrupper, som den sociale sektor beskæftiger sig med, dvs. udsatte børn og unge, ældre, personer med et handicap, udsatte eller vanskeligt stillede grupper. Der er dog ikke skarpe grænser til integrationsområdet. Målgruppen er således bredere end for Socialministeriets pulje til frivilligt socialt arbejde til fordel for socialt truede mennesker (PUF-puljen).

"Frivillig organisation eller forening"

127. En frivillig organisation eller forening har følgende kendetegn:

- Den er frivilligt grundlagt, dvs. at den ikke må være fastlagt i lovgivningen, og organisationen skal kunne beslutte at nedlægge sig selv. Eksempelvis kan de kommunale ældreråd og handicapråd, jf. § 30 og § 37a i retssikkerhedsloven, ikke betragtes som en frivillig forening.
- Dens primære formål er ikke at skabe overskud (organisationen skal være "non-profit"), og et evt. overskud må ikke udloddes til "ejerne", fx foreningens medlemmer, men skal investeres i opfyldelse af organisationens mål.
- Den frivillige indsats er en betydningsfuld del af organisationens grundlag. Mindstekravet er, at bestyrelsen yder en ulønnet, frivillig indsats.
- Der er frivilligt medlemskab.

Definitionerne bygger på "Bet. nr. 1332: Betænkning om frivilligt socialt arbejde i fremtidens velfærdssamfund"

"Frivillige sociale organisationer og foreninger"

128. Frivillige sociale organisationer og foreninger er frivillige organisationer og foreninger, der virker inden for det sociale område, jf. punkt 126 og 127.

Frivillige sociale organisationer og foreningers aktiviteter er organiseret på forskellig vis. Nogle drives udelukkende på basis af en frivillig indsats, andre udelukkende med lønnet indsats, men med en frivillig, ulønnet bestyrelse. Herimellem findes der flere organiseringsformer, der bygger på en kombination af frivillig og lønnet indsats. Aktiviteter, der primært drives med lønnet arbejdskraft er typisk organiseret som selvejende institutioner under den frivillige organisation.

Frivillige sociale organisationer og foreninger kan både være lokale foreninger med adresse i kommunen eller landsdækkende organisationer og andre organisationer, hvis frivillige sociale aktiviteter går på tværs af kommunegrænser. Organisationer, hvis arbejde og aktiviteter ikke har et direkte lokalt sigte, og hjælpearbejde, hvor overskuddet går til udlandet, kan også høre ind under denne definition. Men det forudsætter, at den frivillige sociale indsats er kernen i udførelsen af arbejdet eller aktiviteten.

I relation til § 18-samarbejdet er det mest typisk, at kommunen vælger at samarbejde med frivillige sociale organisationer og foreninger, hvis aktiviteter er lokalt forankrede, men det er også muligt at støtte foreninger og aktiviteter, der dækker et større geografisk område (jf. punkt 145).

"Frivilligt socialt arbejde"

129. Frivilligt socialt arbejde er en samlet betegnelse for frivillig indsats, frivillig organisation og for de aktiviteter, som frivillige organisationer driver, hvad enten det sker med frivillig arbejdskraft eller med lønnet arbejdskraft, og som foregår inden for det sociale område.

Eksempler på frivillige sociale aktiviteter

130. I forlængelse af de ovennævnte definitioner af frivilligt socialt arbejde, kan der, inden for definitionens rammer, nævnes en række konkrete aktiviteter, som i sig selv er eksempler på frivilligt socialt arbejde:

- rådgivninger, fx telefonrådgivninger
- besøgsvennetjenester
- støtte- og kontaktpersoner på frivillig basis
- ledsageordninger på frivillig basis
- frivilligcentre og kontaktsteder
- foreninger, der organiserer selvhjælpsgrupper
- forskellige former for aflastningstjenester for pårørende mv.
- krisecentre, fx kvindekrisecentre
- sociale caféer, væresteder og andre samværsaktiviteter
- sociale aktiviteter, fx med truede unge eller etniske minoriteter eller i boligområder
- brugerorganisering, fx for hjemløse eller mennesker med misbrug

Kapitel 31: Samarbejde med de frivillige organisationer og foreninger

Service_loven § 18. Kommunalbestyrelsen skal samarbejde med frivillige sociale organisationer og foreninger.

131. Lovens intention er, at kommunerne skal fremme samarbejdet med det lokale frivillige sociale arbejde i bred forstand med henblik på at skabe gode rammer for det frivillige sociale arbejde og sikre et bedre samspil mellem de frivillige sociale organisationers aktiviteter og de offentlige sociale tilbud. Det er vigtigt, at samarbejdet er baseret på kendskab til og respekt for de forskellige vilkår, der kendetegner hhv. en kommune og en frivillig social organisation. Respekt for det frivillige arbejdes egenart og styrke, og at kommunerne fortsat har det fulde myndighedsansvar for den sociale indsats, er således grundlæggende forudsætninger.

For at et samarbejde skal lykkes, kræver det vilje og initiativ fra begge sider. Loven pålægger kommunerne at samarbejde, men uden de frivillige organisationers og foreningers medvirken, kan

kommunerne ikke opfyldte deres samarbejdspligt. Et vigtigt bidrag til samarbejdet fra de frivillige sociale organisationer og foreninger er tydelighed om deres værdigrundlag og formål og om, hvordan deres frivillige sociale indsats gør en forskel for borgerne. Desuden kan det være nyttigt, at de tager stilling til, hvor langt de vil gå i et samarbejde. Herved vil en række misforståelser og mulige konflikter kunne undgås.

Charter for samspil mellem det frivillige Danmark/Foreningsdanmark og det offentlige.

132. Socialministeriet anbefaler, at samspillet mellem kommuner og frivillige sociale organisationer og foreninger bygger på de principper, der er nedfældet i "Charter for samspil mellem det frivillige Danmark/Foreningsdanmark og det offentlige", som blev udarbejdet i 2001.

I Charteret hedder det bl.a. om værdien af den frivillige indsats eller den frivillige sektors egenart :

– "Den frivillige indsats tager udgangspunkt i menneskers ønske om at skabe aktiviteter og påvirke samfundsudviklingen på lokalt, nationalt og internationalt plan.

– Det frivillige Danmark/Foreningsdanmark er en engageret og kritisk med- og modspiller til det offentlige. Det bidrager til livskvalitet og velfærd for den enkelte, de mange og samfundet. Det frivillige Danmark/Foreningsdanmark kan vise det offentlige nye veje og bidrage til samfundsudviklingen.

– Det frivillige Danmark/Foreningsdanmark fremmer, at mennesker med forskellige forudsætninger mødes i forpligtende fællesskaber og aktiviteter.

– Det frivillige Danmark/Foreningsdanmark fremmer interessen for det fælles og er af afgørende betydning for et levende demokrati. Det bidrager til udvikling af afgørende kompetencer i forhold til demokratisk forståelse, meningsdannelse, samarbejde, ledelse og organisering."

Om samspillet mellem det offentlige og det frivillige Danmark er formuleret disse principper:

– "Samspillet skal baseres på tillid og respekt for hinandens opgaver og roller. De frivillige organisationers ret til selv at vælge og prioritere deres opgaver skal respekteres.

– Der er brug for en omfattende og alsidig frivillig indsats; men den skal ikke erstatte den offentlige indsats.

- Foreninger og organisationer, der modtager offentlig støtte, bør have beskrevet værdier, mål og rammer for deres arbejde. Beskrivelsen udarbejdes af dem selv uden offentlig indblanding."

Chartret kan rekvireres ved henvendelse til Rådet for Frivilligt Socialt Arbejde

Hvem skal kommunerne samarbejde med?

133. Samarbejdet bør sigte mod lokale sociale foreninger, lokale afdelinger af landsorganisationer, som virker lokalt, og andre frivillighedsinitiativer også af mindre formaliseret art.

Det kan herudover være en god ide, at samarbejde på tværs af kommunegrænser om aktiviteter, der dækker et større område, fx når en frivillig social forening gør en frivillig social indsats for borgere i et større område, uden at være etableret i hver enkelt kommune.

Kommunerne har i forvejen et samarbejde med en række selvejende institutioner, der er drevet af frivillige sociale organisationer og foreninger. Sigtet med § 18 er, at også de aktiviteter, der primært eller udelukkende drives med frivillig arbejdskraft, inddrages i samarbejdet, og at disse støttes økonomisk.

Gode råd til det lokale samarbejde

134. Idékataloget "Lokalt samarbejde om frivilligt socialt arbejde" munder ud i nogle generelle råd til det lokale samarbejde, som det kan være nyttigt at bygge på:

- Afklar, hvilke mål, der skal være for samarbejde: Det er vigtigt, at man hele tiden er opmærksom på, at samarbejdet er et middel til et mål. Man kan nå til en afklaring om fælles mål i en dialog mellem kommunerne og de frivillige organisationer og foreninger.
- Tag initiativ til samarbejde: Erfaringerne viser, at både kommuner og frivillige sociale organisationer kan tage initiativ til dialog og samarbejde, hvis man har gjort sig klart, hvad man vil arbejde for at opnå med samarbejdet.
- Afklar behovet for formalisering: Formelle samarbejdsstrukturer kan skabe klarhed og forudsigelighed, og dermed mindske grundlaget for mistænksomhed, men også komme til at virke ufleksibelt over for nye initiativer og idéer. Fordele og ulemper ved formalisering bør derfor afvejes i forhold til det konkrete samarbejde og det mål, man vil opfylde med samarbejdet.
- Skab rum for ligeværdige dialoger: Samarbejdet bør ikke i alle situationer kædes sammen med uddelingen af § 18-støtten. Der bør også være plads til en dialog med de frivillige sociale organisationer og foreninger, hvor tilskuddet ikke er styrende, men derimod de mål, man ønsker at opfylde med samarbejdet.
- Evaluer samarbejdet: Det er en langsigtet investering for kommuner og frivillige sociale organisationer og foreninger at opbygge et godt samarbejde. For at udviklingen ikke skal gå i stå, er det væsentligt, at man evaluerer løbende. Hvis en samarbejdsform skal være et middel, og ikke et mål i sig selv, må man vurdere, om den stadig er hensigtsmæssig i forhold til målet.

Pjecen "Det frivillige sociale arbejde og kommunalreformen" indeholder derudover gode eksempler på, hvordan samarbejdet mellem kommunen og de frivillige organisationer kan organiseres, styrkes og fremtidssikres i de nye kommuner.

Elementer, der kan indgå i det generelle samarbejde

135. I bemærkninger til bestemmelsen i § 18 stk. 1 står, at der ikke i bestemmelsen ligger et krav om, hvornår og i hvilket omfang der skal samarbejdes, men alene en generel forpligtelse til at fremme samarbejdet.

Det er vigtigt at slå fast, at der ikke findes én rigtig model for samarbejdet. Erfaringer fra de kommuner, der er nået længst på området, viser, at strategier, metoder og organisering skal skræddersyes til den enkelte kommune.

Idékataloget "Samarbejde mellem kommuner og frivillige organisationer om socialt arbejde" giver gode eksempler og inspiration til forskellige måder, man kan organisere samarbejdet på. Idékataloget beskriver også nogle af de barrierer og udviklingsmuligheder, som man skal tage højde for, at der kan være i samarbejdet mellem frivillige organisationer og kommuner.

Nedenfor nævnes en række eksempler på elementer, der kan indgå i det lokale samarbejde:

- Kontaktperson til det frivillige sociale arbejde: Kommunen kan udpege en fast kontaktperson i forvaltningen. Erfaringerne fra arbejdet med § 115-redegørelsen for 2003 og 2004 samt 2005 viser, at det er afgørende for samarbejdet, at den frivillige verden har en tydelig indgang til kommunen.
- Vejviser til det frivillige sociale arbejde : Kommunen eller fx et lokalt frivilligcenter kan udarbejde en vejviser til de lokale frivillige sociale organisationer og foreninger. En vejviser kan give kommunen bedre overblik over den frivillige verdens sociale indsats og potentielle samarbejdspartnere i den frivillige verden. Desuden kan en vejviser være et godt redskab for borgerne til at få indblik i mulighederne for at få hjælp og støtte i den frivillige verden og for selv at komme til at gøre en frivillig indsats.

- Samarbejde med og støtte til et frivilligcenter: Frivilligcenter er en nyere fællesbetegnelse for det, der tidligere blev kaldt frivillighedsformidling eller frivillighus. Frivilligcentrenes formål er at synliggøre, støtte og inspirere det frivillige arbejde i samarbejde med lokale foreninger, kommunen og erhvervslivet. Kerneopgaverne for et fuldt udbygget frivilligcenter er: formidling af frivilligt arbejde, selvhjælpsarbejde, opstart og drift af projekter og projektvugge, foreningsservice, støtte til netværksdannelse, borgerinformation.
- Afholdelse af fælles temadage for de frivillige organisationer og foreninger og de ansatte i kommunen kan udbrede kendskabet til hinanden og forbedre samarbejdsrelationerne i det daglige arbejde.
- Etablering af faste samarbejdsfora med deltagelse af repræsentanter fra såvel frivillige sociale organisationer og foreninger som repræsentanter for kommunen. Samarbejdsforaene kan dække hele det sociale område, eller der kan være forskellige fora, hvor man samarbejder om indsatsen for forskellige af socialpolitikens målgrupper og den socialt forebyggende indsats.
- Samarbejde med frivilligråd: Hvis de lokale frivillige sociale organisationer og foreninger har organiseret sig i et tværgående råd, der repræsenterer det lokale frivillige sociale foreningsliv, er et sådant råd en oplagt samarbejdspartner for kommunen. Rådet kan evt. gives høringsret eller ret til at indstille til socialudvalget i forskellige spørgsmål af betydning for det frivillige foreningsliv, fx udformning af en frivilligpolitik eller fordelingen af § 18-støtten (jf. punkt 151).
- Samarbejde med udvalgte lokale frivillige sociale foreninger om konkrete indsatser fx den sociale indsats for bestemte målgrupper eller om socialt forebyggende arbejde. (Se publikationen Velfærd på flere måder). Samarbejdet kan have forskellig formaliseringsgrad lige fra mundtlige aftaler til egentlige partnerskabskontrakter. Partnerskabskontrakter adskiller sig fra bl.a. driftsoverenskomster ved at hovedvægten snarere ligger på ligestilling, netværk, dialog, idéudveksling og gensidig læring end på økonomisk støtte.
- En frivilligpolitik i kommunerne om rammer og mål for samarbejdet med de frivillige sociale organisationer og foreninger. Det vil være naturligt, at der ved udviklingen af rammerne for samarbejdet lægges vægt på en demokratisk proces med inddragelse af de frivillige sociale organisationer og foreninger. Det er endvidere vigtigt, at frivilligpolitikken er kendt af alle aktører og omsættes i praksis i det daglige samarbejde.

Kapitel 32: Statens tilskud til kommunerne

136. Kommunerne skal årligt afsætte et beløb til støtte af frivilligt socialt arbejde, jf. § 18, stk. 2. Som kompensation for støtten, modtager kommunerne et tilskud fra staten, der samlet set er på 100 mio. kr. opgjort i pris og lønniveauet for 1997. Beløbet reguleres for pris- og lønudviklingen og udgjorde således i 2006 128,9 mio. kr.

På www.social.dk kan man finde oversigter over de enkelte kommuners andel af bloktilskuddet de enkelte år frem til året før det indeværende år.

Derudover får kommunerne tilskud til kompensation for de udgifter de har i forbindelse med at administrere § 18-støtten. Denne kompensation udgør 3 pct. af statens samlede § 18-kompensation. Beløbet er en supplerende kompensation og skal derfor ikke trækkes fra det beløb, kommunerne modtager til støtte af frivilligt socialt arbejde.

Statens kompensation til kommunerne udbetales som bloktilskud. Bloktilskud er betegnelsen for de generelle tilskud, som kommunerne årligt modtager fra staten. Det beløb, som kommunerne modtager som tilskud til støtte til det frivillige sociale arbejde, er derfor ikke øremærket. Det betyder, at det ikke i loven er fastsat, hvor stort et beløb den enkelte kommune skal afsætte til

økonomisk støtte til frivilligt socialt arbejde. Det er dog en forudsætning for den kompensation, som kommunerne modtager fra staten, at tilskuddet samlet set går til det frivillige sociale arbejde.

Kapitel 33: Kommunernes økonomiske støtte til frivilligt socialt arbejde

137. I dette kapitel beskrives ansvarsfordelingen mellem kommunerne og de frivillige sociale organisationer og foreninger i relation til § 18-støtten. Endvidere beskrives støttebeløbet og alternative former for støtte samt hvilke formål, aktiviteter og organisationer, der kan støttes. Serviceloven § 18. Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal årligt afsætte et beløb til støtte af frivilligt socialt arbejde.

138. Kommunerne skal årligt afsætte et beløb til støtte af det lokale frivillige sociale arbejde jf. § 18, stk. 2. Sigtet er at støtte op om den frivillige sociale indsats, således at de økonomiske barrierer for en udvikling af denne indsats mindskes samt at opmuntre de frivillige sociale organisationer til at udbygge eksisterende sociale aktiviteter og udvikle nye.

§ 18 bygger på princippet om respekt for det frivillige sociale arbejdes egenart og styrke. I Charter for samspil mellem det frivillige Danmark/Foreningsdanmark og det offentlige bliver det slået fast som et grundprincip, at økonomiske tilskud skal gives, så de frivillige organisationers selvbestemmelse ikke anfægtes. Derfor skal støtten ydes uden, at kommunen stiller detaljerede krav til organisering, og den bør ydes som støtte til aktiviteten i sin helhed og ikke specificeres til at dække bestemte udgiftstyper.

Kommunen har myndighedsansvaret

139. Kommunerne har ansvaret for at varetage de opgaver, der påhviler kommunen efter loven, og dette gælder, uanset hvem der faktisk udfører opgaverne. Det kommunale ansvar fastholdes med bestemmelserne i § 18.

Kommunen kan derfor ikke med henvisning til, at man har støttet frivillige sociale aktiviteter på et område, fraskrive sig de forpligtelser, som kommunen har efter loven.

Kommunen bliver ikke ansvarlig for aktiviteterne i en frivillig social organisation i og med, at den yder tilskud til disse efter reglerne i § 18. Kommunen har kun ansvaret for opgaver som udføres på vegne af kommunen.

Generel beskrivelse af støtteformål for § 18-støtten

140. Støtten tager bl.a. sigte på den situation, at en frivillig organisation eller forening af egen drift og på eget initiativ gør en frivillig social indsats. Kommunens rolle er her at vurdere, om man vil støtte den pågældende aktivitet økonomisk. § 18 kan også indgå som et led i et samarbejde mellem kommunen og en frivillig social organisation om indsatsen for en bestemt socialpolitisk målgruppe eller om en socialt forebyggende indsats.

Mål og rammer for støtten til den frivillige indsats

141. Den økonomiske støtte skal rette sig mod den del af det frivillige sociale arbejde, hvor den frivillige indsats er den afgørende. Det er ikke primært et spørgsmål om kvantitet, men mere et spørgsmål om at tilbuddet enten ikke kan eksistere eller på afgørende måde ville miste sin kvalitet, hvis den frivillige indsats ikke fandtes. Det vil sige, at det er betingelsen, at den frivillige indsats er kernen i projektet. Tilskuddet skal fungere som en støtte til den specifikt frivillige indsats.

Selv om den frivillige sociale indsats er ulønnet, forudsætter den som regel, at der er visse økonomiske midler til rådighed, som kan skabe en ramme om indsatsen. Det kan handle om lokaler, en telefon og en eller anden form for kontorarbejde. Men det kan også være nødvendigt med et lønnet personale til organisering af indsatsen, til supervision, til indslusning af nye frivillige, til at sikre økonomiske midler osv. Ofte vil det knibe med egenindtægterne til finansiering heraf. Støtten kan derfor konkret også bruges til at finansiere lønninger til ansatte osv.

Støtte til konkrete aktiviteter

142. Ved tildeling af støtte skal hovedvægten lægges på at støtte konkrete aktiviteter, fx besøgsvennetjeneste, krisecentre og sociale aktiviteter for truede børn og unge (jf. også punkt 130). Det er vigtigt at være opmærksom på aktiviteter, som foregår uden for den normale kreds af det, som henregnes til frivillige sociale organisationer. Det kan i særlige tilfælde handle om aktiviteter, der foregår i tilknytning til boligforeninger, idrætsforeninger, fagforeninger eller virksomheder, men som har et tydeligt socialt sigte.

Genbrugsbutikker, hvis overskud går til hjælpearbejde i udlandet, kan også betragtes som en frivillig social aktivitet, hvis det at yde en frivillig indsats i den sammenhæng i sig selv er til gavn for nogle mennesker, som ellers ikke ville være inden for et lokalt socialt fællesskab, fx ensomme eller psykisk syge.

Støtte til foreninger og organisationer

143. Der er dog også mulighed for at støtte en organisations eller forenings virke i almindelighed. Der vil derfor også være mulighed for at støtte foreninger i deres opstartfase, fx i forhold til udsatte grupper, for hvem bare det at få organiseret en forening kan være det første skridt på vejen til en bedre tilværelse.

Sammensatte aktiviteter

144. Nogle sociale tilbud og institutioner, hvor der foregår frivilligt socialt arbejde, er sammensat af både en driftsoverenskomstdækket aktivitet drevet med professionel arbejdskraft, og en anden del, hvor den frivillige indsats er den afgørende. Det kan være på selvejende institutioner som fx kvindekrisecentrene, hvor bl.a. krisevagterne, som typisk fungerer uden for normal arbejdstid, udføres af frivillig arbejdskraft og ligger som en aktivitet ud over det, der er dækket af en driftsoverenskomst eller aftale med kommunen. Via § 18 stk. 2 vil det derfor, afhængigt af de konkrete omstændigheder, være muligt at støtte den frivillige del af institutionens virksomhed, men kun den del af de lønnede aktiviteter, som direkte vedrører koordineringen af den frivillige indsats.

Lokal forankring

145. Det er intentionen med § 18, at kommunerne skal fremme samarbejde med og støtte det lokale frivillige arbejde i bred forstand.

Der findes dog situationer, hvor det kan være hensigtsmæssigt at støtte frivillige sociale organisationer, foreninger og projekter, der dækker et større område eller går på tværs af kommunegrænser. Kommuner kan i disse situationer vælge at støtte organisationer eller aktiviteter, der ikke har adresse i den pågældende kommune. Kommunen kan tillige vælge at støtte frivillige sociale foreninger og aktiviteter, der relaterer sig til opgaver, der er forankret i regionsregi. Det kan være en god idé, at en gruppe af nabokommuner hver afsætter en mindre del af deres § 18-støtte, som de så fordeler i enighed til denne type frivillige sociale foreninger og aktiviteter.

Graden af organisering af den støttede aktivitet

146. Sigtet med støtten er at styrke den frivillige indsats, der foregår i de frivillige sociale organisationer og foreninger, men der bør også være mulighed for at støtte borgerinitiativer af en mindre formel karakter fx forskellige former for "græsrodsorganiseringer".

Hvis der er frivillige, der vil yde en indsats, men der ikke findes en forening på det pågældende felt, er der også mulighed for at støtte frivillige aktiviteter, som kommunen påtager sig at koordinere. Der kan fx være tale om en telefonkæde for pensionister osv. Det er dog ikke hensigten, at § 18-midlerne i større omfang og over længere tid skal benyttes til at støtte kommunalt organiserede aktiviteter. Derfor bør kommunen undersøge, om en eksisterende frivillig social organisation eller forening kan tage ansvar for den pågældende aktivitet, eller om der er basis for, at de frivillige, som udfører aktiviteten, danner en ny forening. Der bør ikke gives støtte til enkeltpersoner.

Støttebeløbets størrelse

147. Det er ikke fastsat i loven, hvor stort et beløb den enkelte kommune skal afsætte til økonomisk støtte til frivilligt socialt arbejde. Det er dog en forudsætning for den kompensation, som kommunerne modtager fra staten (jf. kap. 32), at tilskuddet samlet set går til det frivillige sociale arbejde.

Der kan derfor være en forventning om, at den enkelte kommune uddeler et støttebeløb i samme størrelsesorden som det beløb, kommunen får tildelt via bloktilskuddet. På www.social.dk vil man kunne finde oversigter over de enkelte kommuners og amters andel af bloktilskuddet de enkelte år, frem til året før det indeværende år.

Det er dog op til en lokalpolitisk afgørelse at fastsætte støttebeløbets størrelse. Nogle kommuner har hidtil via § 18 støttet det frivillige sociale arbejde med langt mere, end de er blevet kompenseret for via deres andel af det statslige bloktilskud, fordi man lokalt tillægger det frivillige sociale arbejde stor værdi. Andre har støttet med mindre end den statslige kompensation, og bidrager dermed ikke fuldt ud til at opfylde målet om, at midlerne samlet set skal bruges til støtte for det lokale frivillige foreningsliv. Det kan i nogle tilfælde være begrundet i et meget beskedent lokalt frivilligt socialt engagement.

Andre former for støtte

148. Kommunerne kan yde forskellige former for støtte til de lokale frivillige sociale aktiviteter, som ligger ud over § 18-støtten. Det kan fx være i form af at stille lokaler til rådighed, gratis sekretariatsbistand og gratis trykning af materialer. Der er også mulighed for at aftale at støtte en forening gennem ansættelse af personer i fleksjob eller lign., som kan være med til at understøtte den frivillige sociale aktivitet.

Via servicelovens regler i § 79 om generelle tilbud med aktiverende og forebyggende sigte er der desuden hjemmel til at yde støtte til det frivillige sociale arbejde for voksne, herunder ældre. Som eksempler på aktiviteter, der kan støttes efter § 79, kan nævnes klubarbejde, undervisning, foredrag, studiekredsarbejde, gymnastik og anden form for motion, (forudsat at disse aktiviteter ikke kan støttes efter speciallovgivning). Kommunen kan vælge at stille et beløb til rådighed, som brugerne selv forvalter, eller stille lokaler til rådighed. Der kan altså være et vist overlap til aktiviteter, der kan støttes efter § 18. Derfor blev det også ved indførelsen af § 18 understreget, at der skal være tale om en aktivitetsudvidelse, hvis § 18 benyttes til at finansiere sådanne aktiviteter.

Kommunen kan ikke slå fordeling af tilskud efter § 18 og § 79 sammen, fordi:

- der er tale om forskellige målgrupper, idet tilbud efter § 79 skal have et aktiverende eller forebyggende sigte. Dette gælder ikke for tilbud efter § 18,
- det som udgangspunkt er kommunen, som skal stå for tilbud efter § 79, hvilket ikke er tilfældet for midler efter § 18, hvor der er tale om tilskud. Kommunen kan dog overlade opgaven med at iværksætte tilbud efter § 79 til andre, herunder frivillige organisationer.
- kommunens tilbud efter § 79 skal være åbne for alle inden for den målgruppe, som kommunen definerer.
- der er et særligt system for rapportering for brug af midler efter § 18, som ikke gælder for midler efter § 79.
- tilbud efter § 79 er kommunalt finansierede, hvorimod § 18 udspringer af en statslig bevilling til frivilligt socialt arbejde.

Kapitel 34: Tilrettelæggelsen af støttetildelingen

I dette kapitel beskrives, hvordan støttetildelingen kan tilrettelægges lokalt, herunder spørgsmål om kontinuitet og fornyelse i gruppen af støttemodtagere, muligheder for medindflydelse på fordelingen af støttebeløbet til de lokale frivillige sociale organisationer og foreninger, samt spørgsmål om tilskudsforvaltning.

§ 18-støttens lokale formål og målgrupper

149. Det skal understreges, at det er op til en lokal politisk afgørelse at prioritere, hvilke frivillige sociale aktiviteter, der skal have støtte. For eksempel kan kommunen vælge at prioritere frivillige sociale aktiviteter for bestemte målgrupper (fx unge, flygtninge og indvandrere, ældre eller socialt udsatte) eller bestemte frivillige sociale aktiviteter (fx et frivilligcenter, en social café eller en telefonrådgivning). Der kan også lægges vægt på aktivitetstyper, fx netværksskabende eller socialt forebyggende aktiviteter.

Kontinuitet og fornyelse i gruppen af støttemodtagere

150. § 18-støtten kan have en dobbelt funktion. Dels kan den være med til at skabe forudsætninger for udvikling af nye frivillige sociale initiativer og foreninger, dels kan den være en vigtig forudsætning for, at igangværende initiativer kan fortsætte på det aktuelle niveau. Kommunen har en vigtig opgave i at finde en god lokal balance i dette forhold mellem støtte til fornyelse og til en kontinuert indsats.

Organisationer og foreninger kan have behov for en vis kontinuitet og forudsigelighed i støtten. Kommunen kan beslutte at reservere en del af den samlede støtte til bestemte organisationer, foreninger eller projekter som flerårlig støtte, hvis der vurderes at være behov for at sikre en vis kontinuitet i støtten.

Men støtten bør over en periode ikke fast begrænses til et fåtal af organisationer, da man derved går glip af den udviklingsdynamik, der kan ligge i en fornyelse i modtagerkredsen. Den enkelte frivillige organisation eller forening har ikke et krav på at få kommunal støtte, heller ikke selvom den har været støttet gennem en årrække.

Kommunen kan vælge at forny beslutningen om at prioritere at støtte bestemte områder og aktiviteter fra år til år. I dette tilfælde skal kommunen i forbindelse med ansøgningsrunden sørge for at melde klart ud, hvilke aktiviteter eller områder de aktuelt prioriterer at støtte.

Medindflydelse ved fordelingen af støtten

151. Kommunen kan inddrage lokale frivillige sociale foreninger og organisationer i fastlæggelsen af kriterierne for tildeling af § 18-støtten, fx ved at de frivillige inddrages i udformningen af kommunens frivilligpolitik. Det er også muligt at give indflydelse på selve fordelingen af § 18 støtten:

Ifølge § 17 stk. 4 i lov om kommunernes styrelse kan kommunalbestyrelsen nedsætte særlige udvalg til varetagelse af bestemte hverv eller til udførelse af forberedende eller rådgivende funktioner for kommunalbestyrelsen, økonomiudvalget eller stående udvalg. Kommunalbestyrelsen bestemmer de særlige udvalgs sammensætning og fastsætter regler for deres virksomhed.

Kommunalbestyrelsen kan fx beslutte at nedsætte et sådant udvalg til at rådgive kommunalbestyrelsen om forskellige spørgsmål om samarbejdet med de frivillige sociale organisationer og kommunen, herunder fordelingen af § 18 midlerne. Udvalget kan sammensættes, som man lokalt finder de mest hensigtsmæssigt og kan eksempelvis bestå af både kommunalbestyrelsesmedlemmer og repræsentanter for de frivillige sociale organisationer. Udvalget har ikke nogen beslutningskompetence, men kan indstille til kommunalbestyrelsen eksempelvis om fordeling af § 18 støtten.

God tilskudsforvaltning

152. Kommuner bør udvise god og gennemskuelig forvaltningspraksis i forbindelse med uddeling af § 18-støtte.

Kommunen bør gennem anvendelse af forskellige kommunikationskanaler, der når ud til de frivillige sociale foreninger og aktiviteter, give klar besked om:

- Ansøgningsfrister. Det bør fx fremgå om der er én eller flere årlige ansøgningsrunder, eller om der løbende kan søges.
- Puljens størrelse, og hvorvidt puljen er opdelt i delpuljer.
- Formålet med støtten, fx hvilke områder og typer af aktiviteter, der evt. gives særlig prioritet det enkelte år.
- Hvilke krav, der evt. stilles til ansøgeren.
- Hvilke krav, der evt. stilles til selve ansøgningens udformning (formkrav).
- På hvilket grundlag, der træffes beslutning om støtte.
- Hvem der har fået støtte, fx offentliggørelse på kommunens hjemmeside.
- Afslag til ansøgere, der ikke har fået støtte.

Information om § 18-støtten

153. En udbredt fremgangsmåde til at informere offentligheden om mulighederne for at søge § 18-midler er annoncering i lokale aviser og annoncering på kommunens hjemmeside. Nogle steder afholder man informationsmøder eller temadage for de frivillige, eller sender materiale ud til frivillige foreninger og organisationer. Det vil ofte være nødvendigt med en kombination af flere informationstiltag for at nå bredt ud til de frivillige sociale organisationer og foreninger.

Ansøgningsfrister eller løbende behandling af ansøgninger

154. Kommunerne kan fx vælge at have en eller to årlige frister for ansøgninger for § 18-støtte eller at behandle ansøgningerne løbende. De faste ansøgningsfrister har den fordel, at de giver mulighed for at se på ansøgningerne som helhed og foretage prioriteringer. Ulempen kan være, at man ikke har mulighed for at støtte nye, støtteværdige initiativer til at komme hurtigt i gang, hvis man netop har uddelt alle midlerne. En kombination af fast ansøgningsfrist og reservation af en mindre del af støttebeløbet til nye initiativer, der opstår i årets løb, kan være en god løsning.

Hvis det ikke er muligt at uddele det samlede støttebeløb inden for de fastlagte kriterier og frister, kan kommunen vælge at overføre restbeløbet til det efterfølgende år.

Krav til ansøgninger, regnskab, revision mv.

155. For at give kommunalbestyrelsen et godt og tilstrækkeligt beslutningsgrundlag for tildelingen af § 18-støtten, bør der være krav om, at ansøgerne kort kan redegøre for indholdet i deres indsats, og hvordan den gør en forskel for borgerne i aktivitetens målgruppe.

Ved fastlæggelse af kommunens krav til regnskab og afrapportering bør kravene afpasses efter den frivillige forenings organisatoriske kapacitet således, at disse krav ikke bliver en større byrde end nødvendigt for den frivillige sociale indsats. Det må dog kunne sandsynliggøres, at støtten er brugt til det formål, den er givet til.

Krav til revision bør fastsættes under hensyn til størrelsen af det bevilgede beløb. For beløb under fx 100.000 kr. bør revisionskravene være lempelige, og der bør normalt ikke stilles krav om brug af en statsautoriseret eller registreret revisor, men en valgt revisor skal ligesom andre revisorer ved sin underskrift bekræfte, at regnskabet overholder de stillede krav mv. og dokumentere, at pengene er brugt til formålet.

Når den frivillige forening ikke opfylder betingelser knyttet til støtten

156. Kommunen kan i forbindelse med tildelingen af § 18-støtten skriftligt præcisere, hvad der skal ske, hvis den frivillige sociale organisation eller forening ikke kan (eller vil) bruge tilskuddet til det formål, den er bevilget til eller fx ikke opfylder rapporteringskravet. Det kan fx præciseres, at pengene skal tilbagebetales under nærmere angivne betingelser.

Betydningen af formue

157. Kommunen kan vælge at tillægge ansøgerforeningens økonomiske forhold vægt i prioriteringen af støtten. Således kan kommunen vælge ikke at støtte foreninger, der har en større likvid formue. Der er dog ikke noget lovgivningsmæssigt til hinder for at støtte foreninger, der har formue, med midler til en konkret aktivitet, men det er selvfølgelig ikke hensigten, at midlerne skal indgå i foreningens opsparing.

Afslag

158. Afslag skal efter forvaltningsloven gives skriftligt og indeholde en begrundelse.

Kommunen kan fx give afslag til organisationer, foreninger eller projekter, hvis ansøgningen falder uden for de(t) formål, som man fra lokalpolitisk hold har besluttet at prioritere. Hvis to eller flere ansøgninger falder ind under de(t) særligt udmeldte formål, kan kommunen beslutte kun at støtte et enkelt af disse projekter.

Det kan være hensigtsmæssigt, at afslaget indeholder en konstruktiv tilbagemelding på ansøgningen, som kan være en støtte til at forbedre kommende ansøgninger.

Regnskabstekniske oplysninger mv.

159. Generelt skal kommunernes administration af § 18 følge de almindelige bestemmelser for kommunernes regnskabsførelse. Spørgsmål vedr. kommunernes administration af tilskud hører under Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

I det kommunale budget og regnskabssystem skal § 18-støtte konteres på konto 5.70.9a, gruppe 003: "Støtte til frivilligt socialt arbejde". Støtte til frivilligt socialt arbejde efter servicelovens § 79 skal konteres på konto 5.32.33, gruppe 002: "Generelle tilbud med aktiverende og forebyggende

sigte (§ 79)". Af hensyn til muligheden for at danne sig et overblik over kommunernes samlede støtte til frivillige sociale arbejde, bør det så vidt muligt undgås, at der konteres støtte til frivillige sociale aktiviteter på andre konti, fx i forbindelse med aktivitetstilbud og væresteder for socialt udsatte.

Kapitel 35: Lokal forankring af samarbejdet

Serviceoven § 115. Stk. 3. Rammerne for samarbejdet fastlægges af den enkelte kommunalbestyrelse.

160. De meget frie rammer for, hvordan samarbejdet og § 18-støtten kan tilrettelægges, skal skabe de bedst mulige forudsætninger for, at man finder den samarbejdsform, som er bedst i overensstemmelse med de lokale forhold og ønsker, og som styrker den lokale frivillige sociale indsats. Der er fx stor forskel på de sociale problemer og behov, der kendetegner forskellige kommunetyper. Det er endvidere vigtigt for et godt lokalt samarbejde, at den lokale frivillige sociale verden har mulighed for at gøre sin indflydelse gældende i en lokal dialog om samarbejdet og støtten.

Det er en naturlig følge af det store rum for lokal indflydelse på tilrettelæggelsen, at der bliver stor variation i, hvordan den enkelte kommune tilrettelægger samarbejdet og støtten. Der findes mange eksempler på vidt forskellige modeller for tilrettelæggelse af samarbejdet og støtten, som fungerer godt lokalt. Desværre er der også eksempler på, at samarbejdet fungerer mindre godt eller er meget beskedent. Da tilrettelæggelsen af samarbejdet sker lokalt, er det ikke muligt for Socialministeriet at gribe ind, når kommunen holder sig inden for den overordnede ramme for § 18.

Konflikter og uenigheder

161. Hvis en lokal frivillig social forening er utilfreds med forholdene omkring § 18, må den gøre sin indflydelse gældende lokalt. Mange henvendelser til Socialministeriet har gennem årene drejet sig om kommuner, der ikke uddeler hele det beløb i støtte til foreningerne, som de får i kompensation fra staten i bloktilskud (jf. kap. 32). De frivillige sociale organisationer kan fx gøre deres synspunkt om dette gældende lokalt over for kommunalbestyrelsen og i den lokale presse og understøtte betydningen af det frivillige engagement ved at skabe opmærksomhed om deres positive bidrag til den sociale indsats.

Det vil også være kommunalbestyrelsen, der i givet fald behandler en klage på § 18-området. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter bestemmelsen kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Fokus på fælles mål

162. Det er vigtigt for en god lokal dynamik, at både kommunen og den frivillige sociale organisation fokuserer på at skabe et godt lokalt samarbejds-klima med fokus på fælles mål, frem for en ensidig fokusering på støttebeløbenes fordeling og størrelse. Begge parter i samarbejdet bør i relation til § 18 have det overordnede mål for øje om at gavne de borgere, der har brug for hjælp og støtte og om at styrke det socialt forebyggende arbejde.

Kapitel 36: Redegørelser om den lokale udvikling

I dette kapitel uddybes lovteksten i § 18 stk. 4, samt bestemmelserne i Retssikkerhedsbekendtgørelsen om redegørelser om den lokale udvikling i § 18-samarbejdet og – støtten.

Serviceoven § 18 . Stk. 4. Socialministeren fastsætter retningslinjer for kommunalbestyrelsens indsendelse af redegørelser om den lokale udvikling i det frivillige sociale arbejde og retningslinjer for den centrale opfølgning.

Kapitel 14: Kommuners indsendelse af oplysninger om det frivillige sociale arbejde.

§ 62. Kommunerne skal afgive oplysning om deres samarbejde med frivillige sociale organisationer og deres støtte til frivilligt socialt arbejde. Oplysningerne indberettes en gang årligt inden den 1. april til Socialministeriet eller til den, som Socialministeriet udpeger.

Stk. 2 Socialministeren kan anmode udvalgte kommuner om at afgive supplerende oplysninger om indsatsen på særlige indsatsområder. De særlige indsatsområder udvælges af socialministeren efter drøftelse med de kommunale parter og Rådet for Frivilligt Socialt Arbejde.

Retssikkerhedsbekendtgørelsen

Årlige redegørelser

163. Socialministeriet følger den overordnede udvikling i § 18-samarbejdet gennem udarbejdelse af en årlig redegørelse. Redegørelsen skal samtidig være en støtte til den lokale udvikling af samarbejdet, fx ved at viderebringe positive erfaringer på tværs af kommunerne. Sigtet er altså ikke at kontrollere, om den enkelte kommune lever op til lovgivningens intentioner.

Redegørelserne har en bred målgruppe, som rummer aktører både på centralt og lokalt niveau, og både i den frivillige verden og i det offentlige. Der kan nævnes: Folketingets Socialudvalg, Socialministeriet, Rådet for Frivilligt Socialt Arbejde, de kommunale parter, frivillige sociale organisationer, kommunale medarbejdere og politikere.

Redegørelsernes form skal være kortfattet og direkte, så den umiddelbart appellerer til travle læsere. Evt. kan der være tale om en kortfattet præsentation af centrale pointer, suppleret med uddybende bilag.

Redegørelsernes indhold

164. Redegørelserne består af en årligt tilbagevendende spørgeskemaundersøgelse til alle landets kommuner med en grundstamme af et begrænset antal spørgsmål, som gentages hvert år. Formålet med denne del af undersøgelsen er at give et landsdækkende billede af udviklingen i samarbejdet og støtten over tid på relativt få hovedvariable.

Redegørelsen skal endvidere hvert år gå i dybden med forskellige centralt udvalgte problemstillinger (jf. punkt 165). Der skal udvælges temaer og problemstillinger, der er væsentlige i forhold til udviklingen af samspillet, og hvor belysningen af temaet kan være med til at bringe samarbejdet videre.

Der er således vide rammer for valg af tema. Temaerne kan spænde fra problemstillinger i samspillet, der belyses med en analytisk eller forskningsmæssig tilgang det ene år til en meget anvendelsesorienteret formidling af værktøjer og eksempler på god praksis det næste.

Fastlæggelse af temadelen

165. Temaet for redegørelsen beslattes af socialministeren efter indstilling fra en gruppe med repræsentanter fra Rådet for Frivilligt Socialt Arbejde, repræsentanter fra Kommunernes Landsforening, samt Socialministeriet.

Gruppen kan vælge yderligere at inddrage nøglepersoner eller organisationer. Det kunne fx være en kommunal frivilligkoordinator eller en repræsentant for Socialchefforeningen.

Gruppen kan endvidere de enkelte år beslutte særlige aktiviteter som led i at indkredse redegørelsens tema, fx et miniseminar med kommunale praktikere og repræsentanter for frivillige sociale organisationer.

Gruppen mødes efter offentliggørelsen af § 18-redegørelsen for det forudgående år, så resultater fra denne kan indgå i grundlaget for beslutningen om temaet for det kommende års redegørelse.

Kommuners medvirken til de årlige redegørelser

166. Alle kommuner skal årligt udfylde et spørgeskema med oplysninger om samarbejdsformer og om støtten til det lokale frivillige sociale arbejde. Svarfristen er 1. april, og det er indtil videre Ankestyrelsens Analysekontor, der står for dataindsamlingen.

Derudover kan et mindre udvalg af kommuner blive bedt om at medvirke til belysningen af særlige temaer eller indsatsområder inden for det lokale samspil mellem kommunen eller amtet og de lokale frivillige sociale organisationer og foreninger. Det vil typisk være et konsulentfirma eller en forskningsinstitution, som står for indsamlingen og bearbejdningen af disse oplysninger.